

DE TOORTS

51

APRIL 2000, 18e JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Zuid-Kennemerland

Verslag ledenvergadering

Een nieuwe lente, een nieuwe boom

Thijsses Hof bestaat 75 jaar!

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Zuid-Kennemerland. Het IVN Vereniging voor natuur- en Milieueducatie is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen. Meer dan 16.000 leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

BESTUUR VAN DE AFDELING ZUID-KENNEMERLAND

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023 5312427, Email: f.hagens@multiweb.nl

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023 5331557

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Email: tal@van.zanten.nl

Leden:

L. van der Brugge, Gen. Bothastraat 91, 2021 JS Haarlem, Tel. 023 5261584

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Leo van der Brugge, Tel. 023 5261584

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooijmans, Tel. 023 5286186, Email: hetty.jan.@net.hcc.nl

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023 5247437, Email: c.b.mmeijer@freeler.nl

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023 5339049

Werkgroep Kinderen: Wil Stumpe, Tel. 023 5374168

Werkgroep Tentoonstellingen: Erna Schreuder, Tel. 023 5314647

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023 5280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023 5317756

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 30,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN - afdeling Zuid-Kennemerland.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Materiaalcoördinator

Annelies Botschuyver, Tel. 023 5317756

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023 5331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuisen, Caroline Dijkman, Jonne Misset en Theo Litjens

Redactieadres

Theo Litjens, Heemsteedse Dreef 293, 2101 KJ Heemstede, Tel. 023 5280173

Distributie van "De Toorts"

Hennie Kenselaar-Nelis, Gedempte Schalkburgergracht 3F, 2021 AH Haarlem, Tel. 023 5263735

INHOUD

Een nieuwe lente, een nieuwe boom	4
Algemene ledenvergadering in teken van de lindeboom.	6
Malen, pompen of verzuipen	7
Kattenbelletjes - Zwaan	8
Scholingsdagen libellen	9
Thijssse's hof bestaat 75 jaar !	10
Oproep	12
Actief in de natuur met IVN- jongeren	12
Excursie Middenduin	13
Buurtgenoten	14
Van de leestafel	17
Wijzigingen ledenbestand	17
De landgoederen van Zuid-Kennemerland: "Vogelenzang"	18
De Heimanshof	21
Activiteitenprogramma Voorjaar/Zomer 2000	22

VAN DE REDACTIETAFEL

In de historie van ons land heeft water steeds een belangrijke rol gespeeld. De strijd tegen het watergeweld bij overstromingen en dijk-doorbraken, het water als element van verdediging bij het vormen van waterlinies in geval van oorlogsdreiging. De gewelddadige en levensbedreigende kant van water is nog zeer recent op dramatische wijze gebleken bij de overstromingen in Mozambique en op het eiland Madagascar.

Deze ramp zal ons zeer aanspreken indachtig de watersnoodramp van 1953 in ons eigen land. De IVN gidsen in opleiding maken in dit nummer van de Toorts gewag van hun eindopdracht over water als centraal thema. Dat doen zij onder de titel: 'Malen, Pompen of Verzuipen'. De term Verzuipen past, gezien de voorgaande passage, goed bij een activiteit over water, maar de gidsen zullen bij de keuze van hun programma voor 4 juni a.s. niet direct het oog hebben gericht op de dramatische kant van water. Dat water ook voor ons landje een actueel thema blijft blijkt o.a. uit recent gepubliceerde plannen om zg. overloopgebieden te creëren, door als de nood aan de man komt polders onder te laten lopen als bufferreservoirs. Maarten 't Hart luchtte z'n hart over dit plan in een column

onder de titel Watermanagement. Hij gaf aan dit verhaal een geestige draai door te poneren dat de Kroonprins achter dit plan zou zitten. Hij zou nl., toen hij het bezorgde gezicht van Maxima zag over al dat water in Nedeland, tegen haar gezegd hebben: "Wees gerust, we zetten de boel zo gauw mogelijk geheel onder water en wijken dan met onze centjes uit naar Zuid-Amerika". Ik bedacht, dat de Kroonprins eerst nog het tweede wereldwaterforum moet voorzitten. De Waterkrant van januari j.l. kopt met

een pakkende titel: Water in de 21 ste eeuw; schoon en veilig drinkwater voor iedereen.

Ook de scholen worden betrokken bij dit internationale gebeuren. De schooljeugd zal, in aansluiting op de lessen over water, worden gestimuleerd om werkstukken over dit thema te maken. Zo zijn we, na een zekere omweg weer uitgekomen bij het voor het IVN vertrouwde gebied van de educatieve kant van water m.b.t. natuur en milieu. De Redactie wenst de gidsen in opleiding bijzonder veel succes toe met hun waterprogramma in juni a.s. aan de Molenplas in Schalkwijk. De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 juli 2000

Heel handig is het voor de redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

Een nieuwe lente, een nieuwe boom

In de algemene ledenvergadering, voorjaar 1999, deed het bestuur het voorstel een gedenkboom te planten ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de IVN-afdeling. De keuze viel op een bolvormige linde; over de plaats en de plantdatum moest nog met de gemeente Haarlem worden overlegd.

foto's: Jonne Misset

Intussen heeft de boom reeds een plek in de stad gekregen, namelijk tegenover de kerk aan de Eksterlaan/hoek Rijksstraatweg in Haarlem-Noord. De linde werd tijdens een officiële bijeenkomst, beschreven door een vrolijk voorjaarszonnetje, geplant op 20 maart jongstleden om 8.35 uur, het officiële begin van de lente. Voorzitter Fred Hagens sprak de aanwezigen als volgt toe: "Geachte aanwezigen, een nieuwe lente, een nieuw geluid zult u denken. Geen nieuw geluid, maar wel een nieuwe boom hier midden in de stad."

IVN-voorzitter Fred Hagens wordt geïnterviewd voor Radio Noord-Holland.

Fred Hagens spreekt de aanwezigen toe, terwijl wethouder Smit (r) en Niels van Esterik (m) van NMC Ter Kleef toeluisteren.

Aanleiding hiervoor is het 20-jarig bestaan van het IVN afdeling Zuid-Kennemerland.

Voortgekomen uit de vroegere Natuurwacht, zijn we de afgelopen 20 jaar actief geweest in de natuur- en milieu-educatie. Het IVN richt zich op mensen, op hun kennis en inzicht en hun vaardigheden om bij te dragen in meer natuur en een beter milieu.

Met het aanbieden aan de gemeente Haarlem en het planten van deze speciale millenniumboom, willen wij tastbaar maken waar we voor staan. We zullen deze boom dan ook gebruiken voor diverse educatieve doelen.

De boom zakt in het plantgat onder toezicht van de IVN-voorzitter, de wethouder en een medewerker van de sector Stadsbeheer.

De ronde vorm van deze linde symboliseert een kringloop, het afsluiten van een tijdperk en het begin van een nieuw millennium. Daar kunnen we veel bij bedenken, maar bovenal moet deze boom groeien tot een volwassen boom, met zijn eigen plek in de stad. Dank voor uw aandacht en komst."

Vervolgens gaf wethouder Smit uiting aan de dank van de gemeente Haarlem voor deze gewaardeerde geste van het IVN. Met wel gevulde schoppen zand dichtten daarna de wethouder en de voorzitter het plantgat.

Theo Litjens

Wordt normaal gesproken een boom symbolisch geplant met één forse schop aarde in het plantgat, Fred Hagens weet van geen ophouden.

En wethouder Smit is niet zo goed of hij schept dapper mee in het tempo van de IVN-voorzitter.

ALGEMENE LEDENVERGADERING IN TEKEN VAN LINDEBOOM

Een linde, dat is de boom die bij het officiële begin van de lente wordt aangeboden aan de gemeente Haarlem. Dit ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de IVN afdeling Zuid-Kennemerland. Het aanbieden en planten van de boom vindt vijf dagen na de ledenvergadering plaats. Vandaar dat de linde, op verschillende manieren, steeds weer opduikt tijdens de algemene ledenvergadering, die plaatsvond op 15 maart in Ter Kleef.

Na het officiële gedeelte worden de aanwezigen bijvoorbeeld verrast met lindebloesemthee en toastjes met lindehonig. In ruil daarvoor moeten zij laten zien dat zij nog weten hoe een lindeboom, -blad en -tak er uitzien. Teken dus! En ook het maken van een klein gedichtje hoort erbij. Leo v.d. Brugge haalt intussen nog even wat kennis over de linde naar boven. Dit alles is een idee van hem en Anneke Wegman. Maar ook in het officiële gedeelte ontbreekt de linde niet. Daar is bijvoorbeeld de penningmeester, Tineke Allaert, die laat weten dat er in de begroting voor 2000 een bijzondere, eenmalige uitgave zit. U raadt het al: dat zijn de aanschaf- en plantkosten voor een 15-jarige, bolvormig gegroeide lindeboom.

De begroting, die voor het overige een algemeen beeld laat zien, wordt dan ook goedgekeurd door de vergadering.

Bij het financieel verslag 1999 wordt een donatie van 50 gulden gemeld, bestemd voor de millenniumboom, de eerder genoemde lindeboom. Tineke zegt geen bezwaar te hebben als anderen dit leuke gebaar volgen. De kascommissie adviseert voorts het bestuur om de penningmeester over 1999 decharge te verlenen, zoals dat met een mooi woord heet. Het betekent gewoon dat Tineke haar zaakjes dik in orde had!

Voorzitter Fred Hagens is ook druk in de weer met de millenniumboom. Hij is namelijk degene die de boom gaat aanbieden aan wethouder Smit. Maar voordat dat gebeurt, zal Fred de aanwezigen kort toespreken. Hij laat zijn speech alvast horen aan de 27 mensen die naar de vergadering zijn gekomen.

Zijn tweede korte toespraak houdt Fred in verband met het vertrek van bestuurslid Anneke Wegman, die hij toepasselijk dit keer Anneke Wegvrouw noemt. Zij verlaat na negen jaar het afdelingsbestuur. Wel zal zij tot het eind van het jaar coördinator blijven van de werkgroep cursussen. Haar creativiteit en onuitputtelijke stroom ideeën zal node gemist worden door het bestuur. Temeer daar nog niemand haar plaats overneemt. Maar... het bestuur heeft wel ideeën over een nieuw bestuurslid en wil dit zo spoedig mogelijk realiseren.

Zoals gebruikelijk geven alle werkgroepen een verslag van hun werkzaamheden in 1999 en hun toekomstplannen voor dit jaar. De strekking van de verschillende verhalen is, dat in veel werkgroepen nieuwe menskracht nodig is. Op dit moment lopen alle deelnemers aan de natuurgidsencursus stage in de werkgroepen. Deze stage zal hier en daar gelukkig uitmonden in een definitieve deelname. Zo zal de werkgroep publiciteit zich dit jaar geheel vernieuwen, op Mark van Schie na. Bij de werkgroep tentoonstellingen heeft zich vanuit de gidsencursus een ervaren graficus aangemeld, die de groep nieuw leven in wil blazen. Bij de werkgroep kinderexcursies zullen zich waarschijnlijk meerdere nieuwbakken gidsen aanmelden. De werkgroep cursussen is met behulp van de aspirant-gidsen gestart met een groencursus. Deze zal in het najaar herhaald worden. De overige werkgroepen hebben met de bestaande kern weer een goed programma opgesteld.

Als kleine, maar niet onbelangrijke punten wordt gemeld dat het Landelijk Bureau een stichting wordt die commercieel gaat werken. Dit kan consequenties hebben voor de afdelingen. Via het districtsbestuur N-Holland zal dit proces kritisch worden gevolgd. Voorts wordt in het district nagedacht over het starten van een docentenopleiding voor de natuurgidsencursussen. Eind april wordt er een veldwerkkruimte geopend bij de Zandwaaier, die voor groepen te huur is. Het IVN-afdelingsbestuur neemt contact op met de provincie om na te gaan in hoeverre de Parkenvisie van de gemeente past in de Ecologische Hoofdstructuur die de provincie heeft uitgezet.

U ziet: een jaarvergadering die de moeite waard is en in een ontspannen sfeer is gehouden.

Jonne Misset

~Water~

Malen, Pompen of Verzuipen

Vroeger maalde men, nu pompt men en soms dreigt men te verzuipen.....

U begrijpt het: het gaat over Water! Voor de één is er teveel water, de ander zit om water te springen. De één verlangt zoet water en de ander wil juist zout. We drinken het, maar met een boot gebruiken we het ook als vervoermiddel, al dan niet voor ons plezier en dan maken we ook nog land uit water om er te wonen en te werken. Het centrale thema van IVN in 1999 en 2000 gaat over water en zo ook de eindopdracht van de Gidsencursus van onze IVN afdeling.

Op zondag 4 juni bent u van harte welkom vanaf 11.00 uur in de tent van IVN. Deze staat naast het restaurant aan de Molenplas in Haarlem-Schalkwijk. Deze tent vormt de centrale ontmoetingsplaats van waaruit verschillende activiteiten starten. U kunt kiezen uit:

- Het doen van allerlei water-proefjes. Onder leiding van een wateroloog kunt u de kwaliteit bepalen van het water uit de Ringvaart, de Meerwijkplas of de slootjes uit de polder. Heeft u een vijver in de tuin en wilt u daarvan de waterkwaliteit onderzoeken? Neem een flesje water mee!
- Terug in de tijd! Breng een bezoek aan een ouderwetse watermolen. De molenaar van de molen De Hommel beantwoordt al uw vragen en legt u uit hoe ze het vroeger voor elkaar kregen de voeten droog te houden.
- Vogels: wat voor eisen stellen zij aan water? Vraag het aan één van de gidsen die u hierover alles kan vertellen op de verschillende uitkijkpunten langs de dijk.
- Weet u welke overplanten er groeien? Vraag het de IVN-gids!
- Beleef het water vanaf het water! De stichting Fietsvoetveer verzorgt een milieuvriendelijke verbinding onder het motto 'Heen en Weer'. Ga naar de overkant en beleef daar de natuur aan de kant die dan deze kant heet.
- Stop bij het rustieke theehuis 'de Cruquius' en geniet van een lekker kopje thee.
- Breng een bezoek aan het gemaal 'de Cruquius' en het bijbehorende vernieuwde museum. Dankzij de machinale waterbeheersing houdt Nederland haar land droog.
- Ga terug via hetzelfde pontje en stap uit bij de IVN-tent. Bezoek de tentoonstelling over water en de Groene Winkel. Koop het boek over de natuur dat u altijd al had willen hebben.
- Neemt u uw kinderen mee? Voor hen worden er speciale activiteiten georganiseerd.
- Komt u op de fiets? Er is een speciale route uitgezet voor een fiets-excursie.

U begrijpt het!

Vier juni is de dag om weer eens gezellig met IVN-ers (en alle mensen die voor het eerst kennismaken met het IVN) een informatierijke zondag te beleven. U kunt tot drie uur terecht, daarna gaan wij opruimen.

Wij zouden het ontzettend leuk vinden om u op onze publieksdag te ontmoeten!

IVN Gidsen In Opleiding

Marjon, Hilbert, Rikie, Theo, Hendrien, Arnoud, Leo, Jonne, Nanda, Ans, Cora, Ronald, Kobie, Wil, Maarten, Joke, Dinij, Dick, Ineke, Eveline, Linda, Joanne en Huib.

ZWANEN

Door omstandigheden gedwongen bleven wij langer op die ene camping. Mijn dochter was op de vorige camping bij het zwemmen met haar voet op een scherpe steen gestapt. De arts van het plaatselijke ziekenhuis schreef minimaal drie dagen rust voor. En zo zaten wij op een camping die wij alleen als uitvalsbasis voor Praag hadden gekozen. In de directe omgeving was absoluut niets te beleven.

We stonden aan een meertje waar je niet kon zwemmen, waardoor het er rijk aan zwemvogels was. Ik besloot de rustdagen lezend door te brengen aan de rand van het water. Al gauw zat ik echter uren geboeid te kijken naar wat er op het water gebeurde.

De meerkoeten zijn duidelijk in de meerderheid, wat aantal en geluid betreft. Meeuwen duiken er vis op. Een enkele fuut zwemt hooghartig voorbij. Als je geluk hebt ben je getuige van de snelle vlucht van een ijsvogel.

De zwanenfamilie trekt echter de meeste aandacht: vader, moeder en hun vijf lelijke jonge eendjes. Net als je denkt, ach, dat dobbert daar maar een beetje in de verte, besluit vader zwaan er even tussenuit te gaan. Met een machtig vleugelgeklap wiekt hij over het water weg. Of als je aandacht even verslapt, geeft de familie vlug een demonstratie formatiezwemmen: met z'n zevenen zwemmen ze statig voorbij in een kaarsrechte lijn. 's Middags willen ze grazen en daarna rusten. Onze wallekant met gras is daar uitermate geschikt voor, de opstap is niet te hoog en het gras is er mals. En als ik beloof niet teveel te bewegen, mag ik blijven zitten.

Voor aanvang van de rusttijd wordt er uitgebreid toilet gemaakt. Het levert een klein sneeuwtaaije op dat niet uitnodigt tot oprapen, zelfs al zou het voldoende zijn voor een kussenvulling. Na afloop van het hele ritueel is het terrein namelijk afgebakend met drollen van het formaat bouvier. Ik had me tot dan toe niet gerealiseerd dat een zwaan zo'n groot beest is.

Een prachtig moment ontstaat als het de kinderen allemaal te lang duurt. Voorzichtig halen ze hun kopje uit de veren, strekken hun

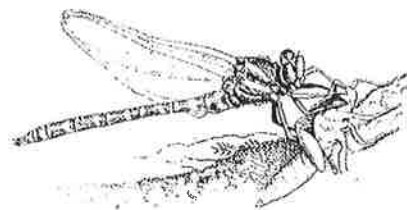
pootjes een voor een, wiebelen wat met hun korte vleugeltjes en dan laat de brutaalste zich snel in het water zakken. Ik houd m'n adem in, wat zal er gebeuren? Moeder zwaan heeft het allang in de gaten, al lijkt ze nog te rusten. Ze onderneemt geen actie, ook niet als voorzichtig-aan de andere zwaantjes in het water plonzen. Haar kinderen mogen leren op eigen poten te staan. Ze mogen rustig zwemmen en kroos slobberen, met de duidelijke afspraak dat ze in de buurt blijven. Als haar innerlijke wekker afgaat strekt moeder haar poten uit, schudt ze haar veren nog even op en voegt ze zich bij haar kinderen. Vader volgt en daarmee is het spektakel weer voorbij.

Ik blijf nog even mijmeren aan de waterkant. En dan ben ook ik toe aan het opschudden van mijn ledematen.

Jonne Misset

NATUURGIDSEN OPGELET!

Scholingsdagen libellen

De KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland organiseert voor haar werkgroepleden én voor IVN-gidsen twee

interessante dagen over libellen.

De scholingsdagen worden gehouden in de Amsterdamse Waterleidingduinen en in de Kennemerduinen op respectievelijk 21 mei en 5 augustus a.s. De dagen zijn bedoeld om de algemeenste soorten libellen te leren herkennen.

Zondag 21 mei begint de dag om 10.00 uur in bezoekerscentrum 'De Oranjekom' nabij ingang Oase van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Gedurende een klein uur bespreken deskundige leden van de libellenwerkgroep de kenmerken van de zogenaamde voorzomersoorten. Aansluitend aan de instructie vindt er een excursie plaats naar de Oosterduinrel. De Oosterduinrel is één van de natuurontwikkelingsprojecten van Gemeentewaterleidingen en kent een rijke libellenfauna.

Zaterdag 5 augustus vindt de start eveneens om 10.00 uur plaats, maar ditmaal in Duincentrum 'De Zandwaaier' tegenover ingang Koevlak van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Tijdens de inleiding staan de nazomersoorten centraal. Aansluitend kunnen de behandelde soortkenmerken in het veld worden bekeken en gerepeteerd. Omdat in de Kennemerduinen de plasjes ver uit elkaar liggen, is dit een fietsexcursie. Het geheel zal ruim vier uur duren.

Meer informatie

De excursies gaan altijd door tenzij het onophoudelijk regent. Beide dagen zijn gratis toegankelijk. In verband met beperkte zaalcapaciteit geldt wel: wie 't eerst komt, 't eerst maalt. Voor meer informatie: Frans Koning, telefoon: (023) 528 9009 of e-mail: fkoning@dds.nl

Voor een meer algemeen verhaal over libellen (als eerste kennismaking) verwijs ik u naar de **Libellendag Zuid-Kennemerland** op zondag 16 juli a.s (zie het activiteitenprogramma op de achterkant van deze Toorts).

Jan-Willem van Velzen

KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland

het voorjaarsoffensief is losgebroken. tinten verschijnen en kleuren verdiepen zich. alles wordt in het nieuw gestoken.

de lente bedekt de bomen met een voorjaarsmantel van rose en witte stippen. beloftes zijn uitgekomen.

tussen de stenen ontwaakt de vroegeling- onooglijk klein teer maar dapper- en voor bevruchting opgemaakt.

deze krachten zijn niet meer te stoppen., alles rekt en strekt en kleurt. wat erin zat kwam eruit en al die energie ging naar de knoppen.

Marisca van der Eem

Thijssse's Hof bestaat 75 jaar!

In 1925 kreeg Jac. P. Thijssse, ter gelegenheid van zijn zestigste verjaardag, van de gemeente Bloemendaal een oppervlakte van twee ha. in het Bloemendaalse bos aangeboden. Hij kon daarop zijn droom verwezenlijken, namelijk een heemtuin (toen instructief plantsoen genoemd) met de duinflora en fauna van Kennemerland.

Leonard A. Springer, een bekend tuin- en landschapsarchitect die in de traditie van de Engelse landschapsstijl werkte, maakte het plan voor Thijssse's Hof.

De aanleg geschiedde door Cees Sipkes, die toentertijd aan de Zijlweg tussen Haarlem en Overveen de eerste kwekerij van inheemse planten in Nederland had, 'De Teunisbloem' genaamd. Thijssse had destijds al duidelijke ideeën over zijn tuin. Hij wilde de duinflora niet

presenteren zoals in een botanische tuin gebruikelijk was. Hij schreef in 1940: "Wij streven er naar, die planten te vertoonen in hun natuurlijk verband, in plantengezelschappen". Hem stond helder voor ogen dat het vertonen van soorten in natuurlijke begroeiingen een duidelijke meerwaarde heeft vergeleken met de presentatie in meer gecultiveerde situaties. Verreweg het grootste deel van Thijssse's Hof is dan ook natuurtuin geworden.

De hof is goed geslaagd en in de 75 jaar zijn allerlei levensgemeenschappen tot een goede ontwikkeling gekomen. Er hebben zich echte levensgemeenschappen ontwikkeld. Het grootste deel van de Hof bestaat uit duinbos. Dit heeft zich grotendeels ontwikkeld vanuit het eikenhakhout dat al voor de aanleg aanwezig was.

Dit bevatte reeds een aantal bosplanten, onder anderen bosanemoon, vingerhelmbloem en muskuskruid. Veel andere soorten werden geïntroduceerd.

In het vroege voorjaar is het duinbos het aantrekkelijkste deel van de Hof en naast voornoemde soorten bloeien er onder meer drie soorten sleutelbloem, holwortel, kleine maagdenpalm, hartbladzonnebloem, wilde hyacint en gevlekte dovenetel.

In mei en juni is het duingrasland het aantrekkelijkst. Hier valt veel grote ratelaar op. Verder groeien er onder anderen knolboterbloem, knoepkruid, vogelwikke en kleine pimpernel naast diverse fraaie grassen, zoals bevertjes en zachte haver.

Een onderdeel van het duingrasland is de duinrooshelling. Daar kwam vroeger een dichte duinroosjesbegroeiing voor. Toen die steeds meer ging vergrassen, hebben helaas verkeerde ingrepen plaatsgevonden: de helling is diverse keren omgespit en weer opnieuw ingeplant. Maar door kleinschalig maaibeheer, waarbij de duinroosjes uitgespaard werden, heeft de vegetatie zich aardig hersteld. Momenteel heeft geel zonneroosje zich sterk uitgebreid.

Van het heideveldje, dat aangelegd is in de periode 1960 - 1972, zijn nog maar enkele restanten over. Voor een duinheide bleek het

milieu niet optimaal. Doordat bij de aanleg van de heide tuinturf en heideplaggen zijn gebruikt, is de bovengrond zuurder en kalkarmer geworden en is een ander type schraal grasland ontstaan dan vroeger in de Hof voorkwam, met onder anderen veel bochtige smele, zandstruisgras en stijf havikskruid.

Langs de vijver komen begroeiingen van natte duinvalleien voor. Aanvankelijk waren dat pioniervegetaties met onder meer parnassia, echt- en strandduizendguldenkruid, teer guichelheil en herfstbitterling. Geleidelijk heeft zich dat onder een maaibeheer ontwikkeld tot een orchideerijk grasland met veel brede orchis, rietorchis en iets gevlekte orchis.

Rondleidingen Thijssse's Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN. Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober. Aanvang: 14.00 uur. Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje) Bloemendaal.

Dit althans tijdens perioden met vrij constante (grond)waterstanden. Zowel tijdens extreem natte als in zeer droge perioden loopt de orchideerijkdom tijdelijk sterk terug zoals ook in de afgelopen vijf jaar is gebeurd. Verder groeien langs de vijver veel moerasplanten zoals poelruit, moerasspirea, grote wederik en scherpe zegge.

Aan de westzijde van de vijver is in 1989 een nieuwe duinvallei gegraven die weer een geschikt milieu bood aan onder anderen parnassia en echt duizendguldenkruid, soorten die elders langs de vijver door de natuurlijke successie verdwenen waren. Maar door hetzelfde proces nemen nu ook hier de pioniersoorten af en de orchideeën toe. De vallei is deels omgeven door een duin, opgeworpen met het zand van de uitgraving.

De grote variatie in begroeiing komt ook tot uitdrukking in een rijke dierenwereld, onder anderen in een grote vogelrijkdom. Het binnenduïnbos in het algemeen, met aangrenzende parkachtige situaties, is een van de vogelrijkste gebieden van ons land.

De rijk gevarieerde natuur van Thijssse's Hof is het resultaat van een goed beheer. Dat is pas mogelijk als daar de middelen voor zijn. De stichting Thijssse's Hof kan, voor een belangrijk deel bekostigd door donaties, een hovenier in dienst hebben. Het op peil houden van het donateursbestand is dan ook een belangrijke taak van het stichtingsbestuur. Dat staat nu al weer 25 jaar onder het bezielende voorzitterschap van drs. W.J.M. Holthuizen. Daarnaast zijn de IVN-gidsen en de andere vrijwilligers belangrijk. Zonder goede rondleidingen (altijd op de eerste zondag van de maand) en begeleiding van scholen, zou de Hof niet goed aan zijn doel beantwoorden.

Dr. Ger Londo

Adres Thijssse's Hof: Mollaan 4, 2061 BD Bloemendaal
Postgiro 100735 t.n.v. Penningmeester Thijssse's Hof, Santpoort-Zuid

Oproep Oproep Oproep Oproep Oproep.

In het jaar 2004 bestaat het IVN afd.Zd-Kennemerland **25 Jaar.**

Dit mag niet zo maar voorbij gaan.

Wij zijn opzoek naar leuke of bijzondere ideeën
Heeft U zulke ideeën of suggestie's laat het ons weten.

Het is sneller 2004 dan U denkt !

Stuur Uw ideeën naar het bestuur

ACTIEF IN DE NATUUR MET IVN-JONGEREN

Leef je deze zomer uit in de natuur! Tijdens een IVN-zomerkamp kun je ontdekken hoe heerlijk het is om met een groep een week buiten actief te zijn. Je werkt meestal hele of halve dagen in de natuur. Het werk kan zijn: hooien van graslanden, opknappen van een eendenkooi, bomen weghalen uit een heideveld of werken in een biologische tuin.

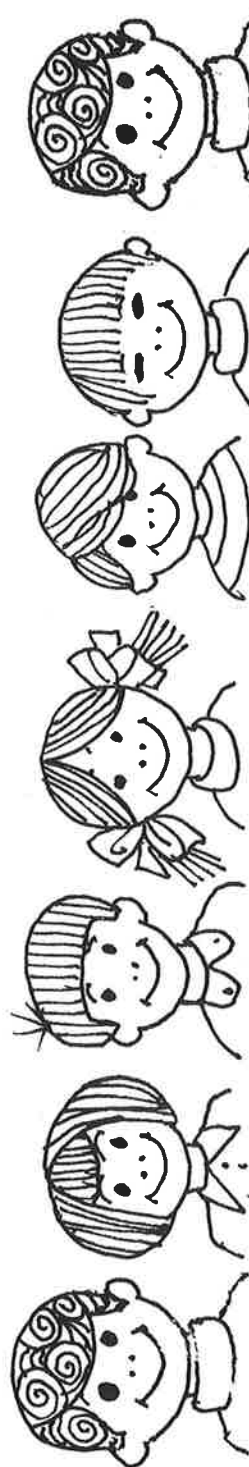
Ieder kamp heeft een thema. De thema's dit jaar zijn : Natuur is kicken!, Oertrektocht, Magische Middeleeuwen en Do-it-yourself! Op allerlei manieren komt dit thema terug in een afwisselend en creatief programma. Tijdens een kamp waar halve dagen wordt gewerkt is er extra veel tijd om met het thema aan de slag te gaan. Brood bakken in een zelfgebouwde grondoven, een navigatietocht op de sterren, drama, een discussiespel over je ideale wereld.

De kampen vinden plaats op bijzondere, mooie plekjes in Nederland waar je helemaal buiten bent. De meeste kampen duren vijf dagen. Natuurlijk is er alle tijd om de omgeving te ontdekken, om te gaan wandelen, fietsen of zwemmen. De beheerder weet vaak alles te vertellen over het natuurgebied en kan je veel laten zien.

Iedereen tussen de 12 en 30 jaar kan deelnemen aan een IVN-kamp. In Het Houtwiel, De Hamert, De Meinweg, De Wieden, Drentse Aa, Ellewoutsdijk en De Holterberg zijn zomerkampen voor mensen van 12-15 (Natuur is kicken!), 15-23 en 18-30 jaar (Do-it-yourself). Het verblijf is eenvoudig. Een boerenschuur, een fort of IVN-tenten. De prijs wordt zo laag mogelijk gehouden. Afhankelijk van het programma betaal je tussen de fl.85,- en fl. 195,-(alles inbegrepen).

Na een dag de wind door je haren, werken, gezelligheid en de zon op je wangen kun je neerploffen bij het kampvuur. Je maakt een nachtwandeling onder de sterren of je geniet van de stilte en de roep van een uil in de nacht. Koken in een groepje, eten in lange rijen, watergevechten, met z'n allen buiten slapen; met zo'n 25 anderen maak je er een onvergetelijke vakantieweek van! Meer informatie?

Vraag dan de zomerfolder 'BuitenGewoon' aan bij IVN, 020-6228115.

Excursie Middenduin

Van de IVN-werkgroep Kinderen ontving de redactie onderstaand verslag van een geslaagde excursie voor een groep kinderen en hun ouders.

In februari dit jaar kregen wij een aanvraag vanuit een kerkelijke groepering uit Velsen. Aanvankelijk zou het gaan om een kinderexcursie, later kwamen er ook volwassenen bij.

Wij hebben een excursie voorgesteld in Middenduin, omdat men daarna ook nog naar de Zandwaaier kon gaan.

De excursie werd op 19 maart jongstleden gehouden voor een groep van 21 kinderen en een groep van 22 volwassenen.

Voor de cursisten van de gidsencursus, die stage lopen bij de Werkgroep Kinderen, was dit een goede gelegenheid om praktijkervaring op te doen. De groep volwassenen is apart gegidst door Roelof Boddaert en Leo van der Brugge. Het leuke van zo'n besloten groep is dat je weet hoeveel mensen er ongeveer komen en dat de meeste deelnemers met een heel andere instelling komen dan bij normale excursies. Deze mensen kwamen eigenlijk voor een uitstapje en waren weinig natuurgericht. Vooral bij de kinderen hebben we dit gemerkt. In het begin had men zoiets van 'wat moeten we hier nu', maar gaandeweg werd men enorm enthousiast. Het was een leuke rondleiding en het aardige was dat men na afloop nog een bezoekje aan de Zandwaaier kon brengen.

Zo'n excursie vergt misschien wat meer organisatie, maar het loont de moeite. En de kas vaart er wel bij, want voor een besloten groep kun je een vergoeding vragen.

De Werkgroep Kinderen staat er klaar voor!

Wil Stumpe

Buurtgenoten

Op mijn balkon hangt al een aantal jaren een hecht doortimmerd nestkastje. Het is met veel kennis van zaken in mekaar gezet en voldoet aan alle voorwaarden die een gemiddelde Parus major aan zijn optrekje zou kunnen stellen. Er zijn al diverse stellen geweest die in de diepten van de nestkast een groot en tierig gezin hebben opgevoed tot zelfstandigheid. Nu het voorjaar alles buiten wakker schudt, zijn deze vogeltjes monter aan het zoeken naar een knappe plek om een kraamkamer te bouwen. Elk jaar hoop ik dat er weer een paartje zijn intrede neemt. Ze mogen dan wel heel algemeen zijn, maar het is altijd weer een feest de groei en bloei van een koolmezenfamilie mee te maken.

Euroburger

De koolmees mag zichzelf van de wetenschap een zangvogel noemen. Hij maakt verder deel uit van de familie der paridae of echte mezen. Die bestaat uit een slordige 45 soorten met nog eens een hele sliert ondersoorten, dus hij is goed vertegenwoordigd. Hij is onze grootste mees, vandaar de naam parus major. Van origine is de koolmees een bosbewoner, maar tuinen en parken vindt hij ook acceptabel. Verder is hij de Europese gedachte zeer toegedaan, want hij is overal in dit werelddeel aan te treffen. Ook in Nederland hoort de koolmees tot de meest bekende vogels. Zijn doen en laten is door een groot aantal wetenschappelijke big brothers uitvoerig bestudeerd en beschreven.

Onderaan een koolmeesmannetje, bovenaan een koolmeeswijfje.

Haute couture

Door de bank genomen is een koolmees een brok energie van 14 cm lang, en weegt hij 20 gram in goede tijden. Zijn kop is koolzwart, maar als contrast heeft hij witte wangen. De rug is olijfgroen, vleugels en staart meer blauwgrijs. De borst is geel, met een zwarte lengtestreep in het midden, de "stropdas". Die is bij het kereltje breder en veel dieper zwart dan bij het vrouwtje. Die heeft dezelfde kleurencombinatie maar dan een stuk valier, alsof ze enkele malen te heet gewassen is. Dit modieuze portret kan worden afgerond met de mededeling dat de snavel en ogen stemmig zwart zijn.

Schoon schip maken

Op zachte winterdagen schalt het lied van de koolmees al door de nog kale bosschages. De afwisselend hoge en lage tonen kan hij combineren tot meer dan 40 deunen. De roep van de koolmees wordt wel als "fietspompje" aangeduid. In februari begint het in ieder koolmezenmilieu wat onrustig te worden: de hormonen zijn uit hun winterslaap ontwaakt en spreken met luide stem over territorium, het andere geslacht en kinderzegen. Koolmezenmannen worden agressief en luidruchtig. Waar in de afgelopen maanden heel wat mezen gezamenlijk een gerieflijk wintergebiedje bewoonden is nu ineens geen plaats meer voor mee-eters. Een dominant stel verjaagt alle competitie uit zijn gebied, waarbij vooral de heren zich druk maken. Er wordt een verticale houding aangenomen waarbij meneer zijn imponerend brede borstband showt. In de koolmezenwereld ben je als man niets en nergens zonder een stropdas van formaat. Het territorium wordt fel verdedigd en met vastbesloten zang maakt de eigenaar duidelijk dat dit zijn plek is. Nu is het hoog tijd om een geschikte nestruimte te zoeken.

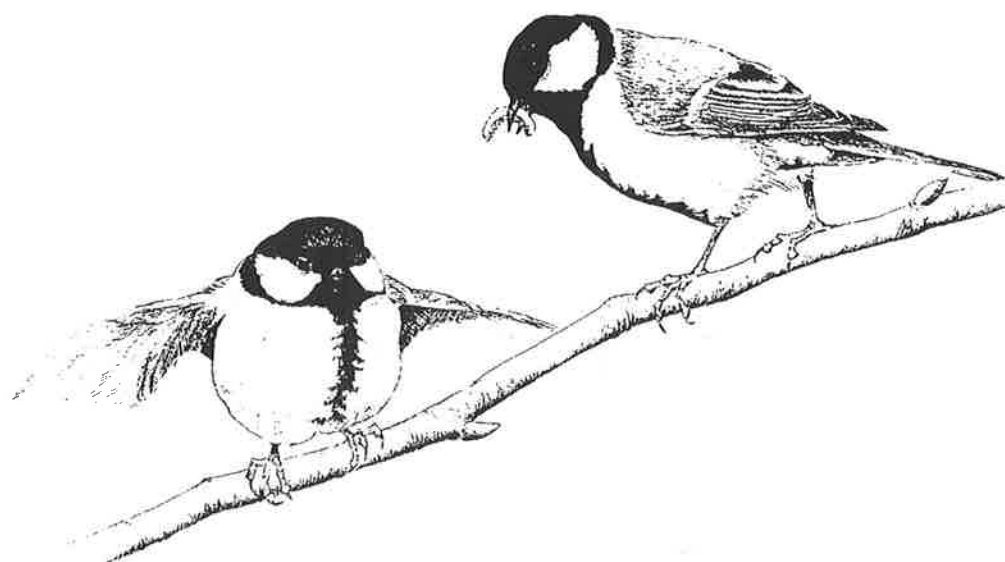
Bouwen aan je toekomst

Voordat er nestkasten waren, was de mees als hollenbroeder aangewezen op natuurlijke hollen. Boomstronken waren toen een goed alternatief. Tegenwoordig broeden de meeste koolmezen in prefab woningen. (in de winter slapen ze er ook). Ieder kastje in het territorium wordt aan een zorgvuldige inspectie onderworpen. Vele malen glippen de vogels in en uit, de aanvliegroutes worden doorgesproken, rondom het vlieggat wordt onstuimig gehamerd, de kast aan alle kanten geïnspecteerd.

Uiteindelijk beslist de vrouw waar het stel zijn intrek neemt. Als de kogel door de kerk is, breekt voor haar een drukke tijd aan: er moet nestmateriaal aangesleept worden. Hij zit voornamelijk zijn gebied en zijn vrouw te bewaken, want hoewel koolmezen officieel monogaam zijn, wil een ploertige buurman nog wel eens avances maken, die soms niet eens afgewezen worden. Zijn eega sleept ondertussen kleine takjes aan die de bouwstenen gaan vormen van het nest. Deze worden kunstig verwerkt tot een hecht geheel. De nest kom wordt bekleed met mos, veertjes, haren en ander zacht materiaal. In een van mijn nesten was de binnenkant gestoffeerd met pluusjes vloerbedekking (rood/grijs). Tijdens die drukke werkzaamheden zorgt hij voor het eten: zijn interieurverzorgster bedelt als een jong vogeltje om voer (courtship feeding genoemd in goed Nederlands). Ze heeft de extra eiwitten hard nodig om haar eieren aan te maken. Als het nest klaar is en de paringen tot resultaat hebben geleid, kan het eieren leggen beginnen.

Jonge koolmees: een bodemloos vat

Koolmezen zijn voorstanders van grote gezinnen. Uit de 8-12 witte, roodgespikkelde eieren komen na 14 dagen broeden tegelijkertijd kale, roze en blinde kinderen tevoorschijn, die alleen nog het opengooien van de snavel beheersen (spennen). De ouders schieten nu in de hoogste versnelling: om de paar minuten wordt voedsel aangedragen, voornamelijk piepkleine rupsjes. Zo'n 600 voedingen per dag resulteert in een totaal van 10.000 prooien. De ouders vliegen zich dus suf voor het snel groeiende kroost. Naarmate de jonger groter worden, worden ook de aangedragen prooien forser. "Mijn" koolmezen brachten ook veel spinnen en muggen (in elk geval iets langpotigs) aan. Met 8 dagen gaan de ogen open, en met 10 dagen zijn de kleinen al aardig bevederd en lijken ze op echte vogels. Om het nest niet te bevuilen hebben koolmezenjongen een bijzonder trucje: hun uitwerpselen zijn verpakt in een handzaam gelatinezakje. Dit luiertje wordt door de ouder keurig van het kontje getild en een eind van het nest aan een tak gesmeerd. De koolmezenjeugd gaat snel. Als ze voldoende in de veren zitten, beginnen de vlieg oefeningen in alle ernst. Nu verschijnen de donzige kopjes voor het vlieggat en al hangend aan het gat oefenen ze hun vleugels, onderwijl flink lawaai makend.

Bedelgedrag bij een koolmeeswijffe (courtship feeding).

Op eigen vleugels

Net drie weken oud zijn de jongen klaar om de veilige nestkast te verlaten voor de grote wereld. Aangemoedigd door hun ouders, die ze lokken met lekkere hapjes, verlaten de kleinen een voor een het platgetrapte en doorvloaide nest, allemaal op dezelfde dag. Een fantastisch gezicht, als je het geluk hebt het uitvliegen van een clubje koolmezen te kunnen volgen. Je moet er maar niet aan denken dat van de 100 hoopvol uitgevlogen vogels slecht 15 zullen overleven en dat velen de eerste nacht niet eens doorkomen. De natuur houdt niet van overschotten. Daarvoor heeft zij hulptroepen ingesteld in de vorm van sperrers, vlaamse gaaien, eksters, uilen en katten die korte metten maken met veel jonge (en oudere) koolmeesjes. Ook voedseltekorten maken de nodige slachtoffers. Het jongvolk wordt nog enkele weken culinair begeleid door de ouders (of alleen door pa als moeder op een volgend nest zit). Daarna worden ze echt geacht voor zichzelf te kunnen zorgen. Ouderliefde duurt bij koolmezen niet voor altijd.

Met z'n allen de winter in

Na de hectische maanden van hartstocht en gezinsleven wordt het wat rustiger in de koolmezenwereld. In juli wordt het tijd om het versleten verenpak te vervangen, en daarna

moeten de vogels geschikte wintergebieden gaan uitzoeken. Als het seizoen van zaden, noten (koolmezen zijn o.a. liefhebbers van beukennoten en hazelnoten) en bessen aanbreekt past de maag van de mees zich aan: het slappe zakje dat uitstekend geschikt was om insecten en ander zacht spul te verteren wordt een stevige spiermaag. Ook de snavels worden sterker om het wintervoer soldaat te kunnen maken. In groepen van zo'n 30 mezen brengen ze als standvogel hun dagen door met het zoeken naar voedsel. Binnen de groep heerst wel een strenge rangorde; iedere koolmees weet precies wat zijn plek is ten opzichte van zijn kompaan, en wie dat negeert, wordt hardhandig zijn plaats gewezen. En zo wordt kibbelend en voedsel zoekend de winter doorgebracht tot het vroege voorjaar de overlevenden aanspoort toekomstige kinderkamers te inspecteren. Misschien wordt mijn nestkast dit jaar uitverkoren.

Yvonne Beerthuizen

*De tekeningen komen uit het boek 'De Vier Seizoenen' van de schrijfster Jenny de Laet.
De illustraties zijn van Herwig Blockx.*

Van de leestafel

Beknopte weergave van boeken verkrijgbaar in de Groene Winkel van het IVN.

BELEEF HET DUIN

Uitgeverij Jan van Arkel Stichting Duinbehoud en het KNNV, prijs f 26,50

Het boek voor de natuurgids, met prachtige verslagen van excursies en vol wetenswaardigheden. Uit het voorwoord: natuurliefhebber zijn we allemaal, maar weinigen durven zich natuurkenner te noemen. Gelukkig hoeft je geen wetenschapper of bioloog te zijn om van de natuur te kunnen genieten. Toch horen we regelmatig op excursies of tijdens een natuurcursus de reactie: "Je ziet zoveel meer als je met een natuurgids op pad gaat!"

SCHELPEN EN ANDERE ZEEDIEREN

Uitgeverij Schuyt en Co. Haarlem, prijs f 24,50

Een wandeling langs het strand is altijd weer anders, veel strandvondsten zijn levenloze resten van dieren. De verhalende stijl en de fraaie sfeervolle illustraties maken het lezen van dit boek tot een boeiend avontuur.

CADEAUBOEKJES VOOR IEDEREEN

Prijs f 6,50

In deze serie van acht boekjes staat heel veel over de natuur dicht bij huis. Boekjes met een educatieve inslag die je de natuur laat beleven. Zeer geschikt voor kinderen om spelenderwijs met de natuur kennis te maken. De verschillende titels verkrijgbaar in de Groene Winkel zijn: Het strandboekje, Het enge beestjes boekje, Een beestenboekje in je achtertuin, Het paddestoelenboekje, Het sporenboekje, Het natuur om de hoek boekje, Het bomenboekje en Op avontuur in de natuur.

HET WATERBOEK

Prijs f 28,50

Alles over water vind je in dit boek. Er wordt uitgelegd hoe je zelf kunt onderzoeken of het water vervuild is of hoe je met elektriciteit limonade kunt ontleden in zuiver water en de rest. Ook gaat dit boek over watergoden, de bescherming tegen water en de kringloop van waterdruppel tot limonade.

Wie wil zich actief bezighouden met de bescherming van de gierzwaluw?

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Annette v.d. Berg
telefoon 023 5244549

Wijzigingen ledenbestand

Nieuwe leden

Dhr. J. Bax
Velserdijk 2
1981 AA Velsen-Zuid
Tel: 0255-515692

Dhr. W. v.d. Dobbelsteen
De Genestetweg 9
2061 VA Bloemendaal

Mw. Koningsveld
Hollemsdiep 10
2105 ZC Heemstede
Tel: 023-5283153

Dhr. B. Morseld
Leeuwendalersstraat 39
2026 AA Haarlem

Dhr. B.J.M. Vernooij
Leidsevaart 11
2121 AX Bennebroek
Tel: 023-5849957

Nieuwe donateurs

Mw. J.G. Tigchelaar
Spaansevaartstraat 111
2022 XC Haarlem
Tel: 023-5264944

Mw. K. Nienhuys
Binnenweg 129
2101 JE Heemstede

Opgezegd

Mw. Dreumel (D)
Mw. Dijkstra (D)
Mw v.d. Meulen (L) en
dhr. v.d. Ploeg
(huisgenoot)

Overig

Dhr. Th. J. v.d. Veer (D)
naar andere afdeling

Adreswijziging

Dhr. + Mw. Bas (D)
nieuw:
Verspronckweg 23
2023 BA Haarlem

M. Buynink (voorheen
van Gils) (L)

nieuw:
K. Onnesstraat 59
2014 EK Haarlem
Tel: 023-5247210

Mw. J. Geertsema (L)
nieuw:
Hofdijklaan 78
1985 GD Driehuis

Dhr. B. van der Hoorn (L)
nieuw:
Friezenstraat 12
2033 EA Haarlem
Tel: 023-5319543

ASSISTENTIE GEVRAAGD!

**BIJ HET VERZENDGEREEDMAKEN
EN BEZORGEN VAN DE TOORTS...**

Wilt u Hennie Kenselaar hierbij helpen?
Zij zou dit zeer op prijs stellen. Bel 023 5263735.

ZUID-KENNEMERLAND

6

LANDGOED VOGELENZANG AAN DE BEKSLAAN

HET HUIS TE VOGELENZANG GEZIEN VANAF DE WESTZIJDE IN 1915.

Wandelen in en rond het dorp Vogelenzang is wandelen in een omgeving waar de tijd lijkt stil te staan. U ziet een nog heel gaaf landschap van oude strandwallen en strandvlakten, met historische veenweiden zonder horizonvervuiling! De beeldbepalende kerk dateert uit de tweede helft van de 19e eeuw. Het monumentale groen rondom de twee historische huizen is nog wel een eeuw ouder. Het mooie huis, fraai op een hoogte gelegen en ver van de weg, omringd door oude lindebomen in hun kraag, is het Huis te Vogelenzang. Ooit, in de 13e eeuw waren de oude bossen hier de jachtgebieden van de graven van Holland. In 1290 liet Graaf Floris V te 'Voghelsank' een jachtslot bouwen, waar nu niets meer van over is. Het veengebied van de strandvlakte werd omstreeks 1400 ontgonnen.

Het huis van de graven raakte zodanig in verval, dat het in 1550 werd omschreven als 'genoegzaam eenen puinhoop'. Eind 16e eeuw liet Harm Olthoff 'De Olthoff' bouwen naast de ruïne. Dat huis werd al gauw Teylingerbosch genoemd. Niet te verwarren met het Huis Teylingen, dat veel zuidelijker lag. Wij kennen Teylingerbos nu als het witte huis aan het einde van de Bekslaan. De vierkante omgrachting is nog bijna volledig aanwezig. Hierbinnen staat ten oosten

In de 13e eeuw stond op de gronden van Vogelenzang het jachtslot van Floris V. Helaas is in onze tijd van dit jachtslot niets meer te zien. Wat wel te zien is, zijn twee mooie huizen. Rond 1580 werd binnen de nog steeds aanwezige omgrachting De Olthoff gebouwd, het latere Teylingerbosch. Omstreeks 1600 werd het Huis te Vogelenzang gebouwd. In de tweede helft van de 18e eeuw voegde de toenmalige eigenaar beide landgoederen samen en maakte het tot een van de rijkste en fraaiste buitenplaatsen van Zuid-Kennemerland. Nog steeds is het landgoed van ruim 80 ha. in particulier bezit en ... wij mogen er wandelen. Mieke Wilmerk

van het huis het herinneringsmonument van de Jamboree uit 1937. Aan het begin van de 18e eeuw was Teylingerbos een belangrijke buitenplaats. Eind 18e eeuw kwam het Huis te Vogelenzang, dat omstreeks 1600 was gebouwd, in bezit van een Amsterdamse koopman, Jan van Marselis. Deze voegde Teylingerbos bij Huis te Vogelenzang. Zijn zoon liet rondom beide huizen een park aanleggen in vroeg-landschappelijke stijl. Deze aanleg, die in 1794 door landmeter Daniel Engelman werd opgemeten en getekend (zie de bijgevoegde kaart), is in grote lijnen nog in het park te herkennen. Het origineel van deze prachtige, historische kaart hangt nog steeds in de hal van Huis te Vogelenzang. Het is zeer waarschijnlijk dat de ontwerper (bijna zeker J. G. Michael van Beeckestijn en Elswout) moest uitgaan van een reeds bestaande geometrische aanleg. Daarop duiden niet zozeer de zichtassen van beiden huizen, die op één punt uitkomen, hetgeen kenmerkend is voor de nog zeer vroege landschapsstijl. Pas echt typerend voor een

oorspronkelijke geometrische tuin zijn de regelmatige en symmetrische vorm van de centrale vijver en de lanen ter weerszijden daarvan, waarop weer een dwars-as tussen de moestuin en een boomgaard door. Onder Marselis werd het Huis te Vogelenzang het prachtigste buiten van de omgeving. Na zijn dood verkochten zijn erfgenamen op 18 november 1807 het hele bezit (huizen, park, het bijbehorende veenweide- en dungebiet tot aan de zeereep toe) voor ruim 300.000 gulden (!) aan Willem Philip Barnaart. De erven Barnaart zijn nog steeds eigenaar, al hebben zij de laatste eeuw wel gedwongen verkopen moeten doen aan de Amsterdamse Waterleiding. De Amsterdamse Waterleidingduinen hebben zich bij deze aankoop verplicht de zichtas vanuit het huis open te houden!

De Haarlemse familie Barnaart kreeg in 1813 de adellijke titel van Koning Willem I. Rond 1900 huwde Jonkvrouwe Anna Barnaart met Jonkheer Lucas Boreel. Toen heette het park Het Bosch van Boreel. Uit zuinigheid werden toen de houten luiken van het huis verwijderd!

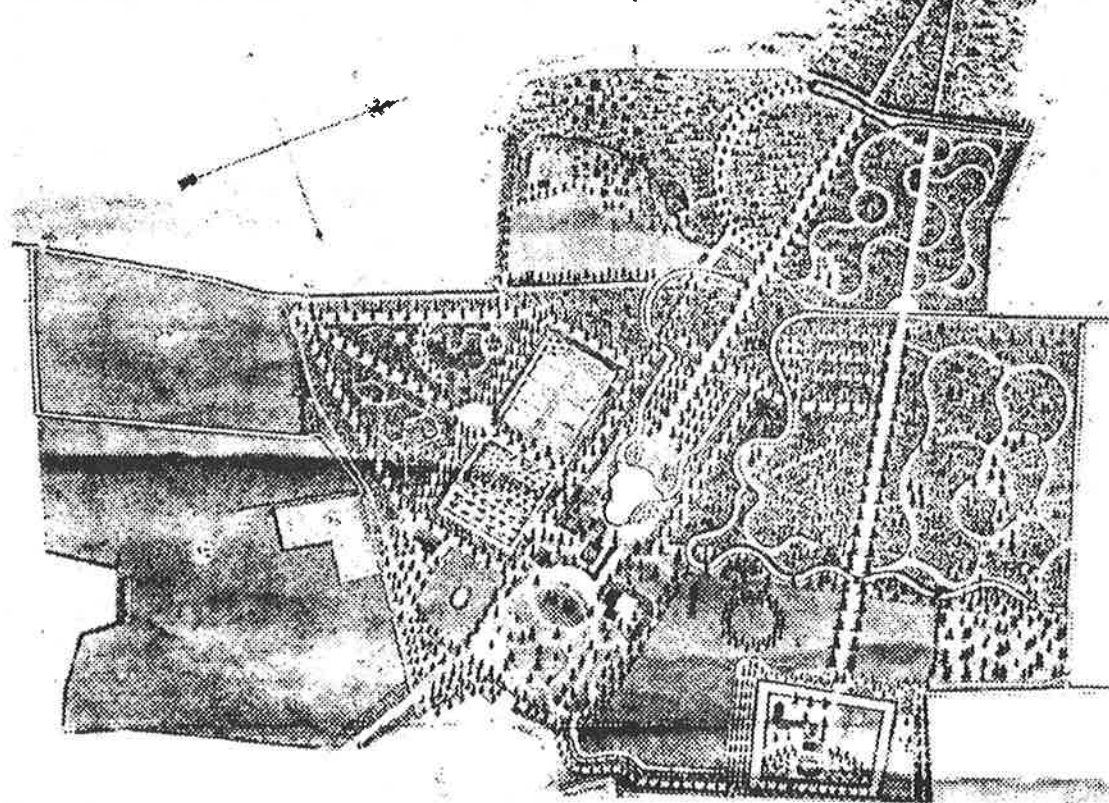
Het onderhoud van een buitenplaats wordt allang niet meer gedekt door de opbrengsten van de houtverkoop. Sinds 1959 is op het landgoed een camping gevestigd, die soms in het hoogseizoen zo'n 1200 mensen herbergt. De laatste jaren komt de Stichting Particulier bewoonde Historische Buitenplaatsen (de PHB) de eigenaren te hulp met professionele mankracht om het zo noodzakelijke onderhoud te verrichten. Bij de storm van 1972 sneuvelden enkele monumentale linden bij het grote huis. Binnen de kraag (het door de boom zelf gevormde opschot wat zo mooi tot een trosseltje wordt geknipt) van een omgewaaide boom werd een nieuwe aangeplant en van een andere linde werd een 'spaarling' uit dat opschot de opvolger.

Veel iepen zijn ten prooi gevallen aan de gevreesde iepziekte in verband met de minder strenge regels in de aangrenzende provincie Zuid Holland. Het landgoed is voor publiek opengesteld. Voorzien van een kaartje van een gulden, te koop bij de automaat achter het witte huis, kan ieder een van dit monumentale groen genieten!

N.B. Om de rust van dit landgoed te waarborgen, mag er dicht bij het witte huis niet meer geparkeerd worden. Parkeermogelijkheid is bij de uitspanning Het Panneland.

Literatuur:
L.H. Albers: Landgoederen van Zuid Kennemerland.
Baeyens en J. Duyve: Lezen in het duin.
A.A. Hulkenberg en Chr. Schut: Gezichten in Kennemerland.

de Hoffsteden H HUIS TEN VOGELENZANG en TEYLINGEN BOSCH Gecombinceer

35. Huis te Vogelenzang en Teylingenbosch, belangrijkste deel van een kaart door de landmeter Daniel Engelman, pentekening in kleur, 1794, coll. Huis te Vogelenzang.

WANDELING LANDGOED VOGELENZANG

Start bij de Rooms katholieke kerk van Vogelenzang

Aan de noordkant van de kerk loopt een geasfalteerd voetpad dat ons brengt bij het Kerkepad door de weilanden. Aan het einde van het Kerkepad rechtsaf de Doodweg volgen (mooi zicht op het Huis te Vogelenzang met de lindebomen in hun kragen).

Na de boerderij en het witte huis Teylingerbos linksaf langs het kastje met de automaat voor het entreegeld (op Monumentendag is de entree gratis!). Dan de jonge beukenlaan in richting het westen. Bij het dammetje over het water linksaf. Daarna het eerste graspad rechts en dan links aanhouden bij het weiland. Op de driesprong rechts over het boomstambruggetje. Dan linksaf tot aan de zichtas.

Hier hebben we de eerste maal zicht op het Huis te Vogelenzang. Links van het huis tussen de lindebomen door is de toren van de kerk van Vogelenzang zichtbaar. Vanuit het huis voert de zichtas naar een duintop (nu in het gebied van de Waterleidingduinen). Deze duintop heet nog steeds Kijkduin. Hier komen twee zichtassen samen, een vanuit Huis te Vogelenzang en een vanuit Huis Teylingerbos. (Zie de oude kaart!) De huidige situatie biedt geen doorkijk meer tot aan Kijkduin.

Het tweede bruggetje over, dan rechtsaf. Moestuinmuur links laten liggen en bij de eerste mogelijkheid linksaf. Dan bij de viersprong over de dam, scherp naar rechts, het karrespoor volgen richting personeelwoning uit 1771 (zie de dakpannen). Door het bos rechts aanhouden langs het slingerende bospad, over het uitzichtheuvelkje (belvedere), waar we rechts voor de tweede maal zicht krijgen op het huis. De zichtas oversteken en in noordelijke richting het pad vervolgen richting open weilandpartij. Bij het dammetje over het water een keus maken:

1 Linksaf: voor een pauze in het pannenkoekenhuis Het Panneland.

Het Panneland herinnert aan een poging in het midden van de 19e eeuw om het duin te ontginnen. De met bomen omzoomde akkertjes in het duin zijn nog terug te vinden via de gele paaltjeswandeling in de Waterleidingduinen. Het feit dat hier gewoond werd, dateert uit die tijd.

2 Rechtdoor: over het dammetje de beukenlaan in, die de zichtas vormt vanuit en naar Huis Teylingerbos.

Deze historische laan voert tegenwoordig langs open weilandpartijen met solitaire bomen en boomgroepen, eind 18e eeuw doorsneden door een stelsel van slingerende wandelpaden. (Zie de kaart van landmeter Daniël Engelman uit 1794)

Bij de vijf eeuwenoude lindebomen dicht bij het huis, gaan we vóór het water linksaf en houden we de moestuin rechts van ons. Dit water vormt een deel van de nog steeds bestaande historische, vierkante omgrachting van Huis Teylingerbos (zie kaartje!).

Let op het watervalletje (de cascade) in de boek van de gracht!

Volg rechtsaf de muurhuizen aan de noordzijde van de moestuinmuur (waarschijnlijk 19e eeuw). Weer rechts de gracht volgen en naar keuze links de Bekslaan terug naar de Vogelenzangseweg of weer het Kerkepad volgen door de weilanden naar het beginpunt van de wandeling.

De Bekslaan kruist hier de Doodweg. Een Doodweg geeft de kortste verbinding aan naar de dichtstbijzijnde begraafplaats. Langs de hele binnenduintrand vinden we dergelijke Doodwegen. De Duinlustweg in Overveen heette vroeger ook Doodweg. Voor wie zich nog de jamboree uit 1937 herinnert, is het wel grappig het houten gedenktekenje te bekijken dat u vindt in het gras voor de achterkant van het huis aan de Doodweg.

Deze wandeling is voor u uitgezet door de Vereniging Oud Bloemendaal en ontworpen en beschreven door Mieke Wilmink. Zij geeft rondleidingen en lezingen over de landgoederen van Zuid-Kennemerland. Deze worden georganiseerd via onder anderen de Volksuniversiteiten van Haarlem en Bennebroek en via Stichting Casca te Heemstede.

Wij wensen u een prettige wandeling.

Literatuur: Gids voor de Nederlandse Tuin- en Landschapsarchitectuur, deel West, van Carla S. Oldenburger-Ebbers, Anne-Mieke Bakker en Erik Blok.
Landgoederen van Zuid Kennemerland, door Drs. L.H. Albers.

De Heimanshof

1 ha natuurtuin, gelegen aan de Wieger Bruinlaan te Hoofddorp.
tel. 023 - 5616736, 023 - 5581158, 023 - 5246243.

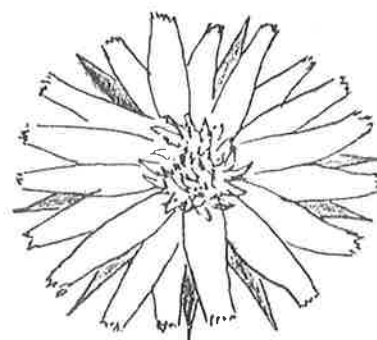
Geopend: op werkdagen van 9.00 tot 16.00 uur,
en in het eerste weekend van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur.

op zaterdag en zondag is er een lezing van 14.30 tot 15.30 uur.

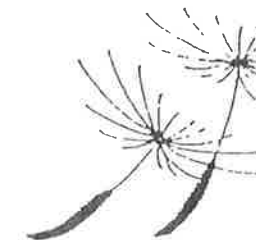
PROGRAMMA

april t/m september 2000

april	Groen is 't gras onder mijne voeten....	
1 en 2	over grassen en schijngrassen	Ton Engelman, Haarlem
15 en 16	Museumweekend	extra openstelling
16	tevens Voorjaarsstuindag	NMEwerkgroep van De Heimanshof
mei	Biodiversiteit; dag vogels, dag bloemen, dag mensen?	
6 en 7		Bert de Wit, Aerdenhout
juni	De Heimanshof, "een parel in zilver gevat"	
3 en 4	Jubileum natuur- en milieumarkt, ook kinderactiviteiten	
	tentoonstelling foto's	Ton Engelman Corrie de Wolff
	Poppenkast "Jan Klaassen en de tuinkrakers"	Wim Schutte en Corné Nijburg

De Heimanshof 25 jaar

juli	De Heimanshof, "in een zilveren zonnetje"	
1 en 2	rondleidingen	de Vriendenkring
	fototentoonstelling: "Prieeltjes"	Jan M. Smorenburg
augustus	De Heimanshof, "een tuin vol verhalen"	
5 en 6	rondleidingen	de Vriendenkring
	"Natuur in de Meer", foto's, aquarellen, gedichten etc.	
september	Plantengallen, dierenhotel of gevangenis?	
2 en 3		John Reijnders, Badhoevedorp

Aktiviteitenprogramma Voorjaar / Zomer 2000

Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie, afdeling Zuid-Kennemerland

Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023 5331557.

Rondleidingen Thijsses Hof

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag van de maanden april t/m oktober.
Aanvang: 14 uur.
Ingang: Mollaan (achter het Pannenkoekenhuisje), Bloemendaal

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door Stichting Huys te Manpad, m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode 15 april - 15 oktober: iedere zaterdag, aanvang: 10.00 uur. Iedere dinsdag, aanvang 14.00 uur.
Vertrek bij het toegangshek, Herenweg, Heemstede.

Nachtegalenexcursie, Kennemerduinen

Zaterdag 29 april

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 20.00 uur, ingang Koevlak, Zeeweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht. Kijker meenemen.

Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Nachtegalentocht, Duin en Kruidberg/Kennemerduinen

Zondag 7 mei

I.s.m. het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Wandeltocht van de binnenduintrand naar zee en weer terug.

Onderweg wordt gekeken en geluisterd naar vogels van de diverse duinlandschappen en de vogeltrek over zee.

De tocht wordt onderbroken voor een lunchpauze in restaurant Parnassia.

Vertrek: 04.30 's nachts, vanaf NS-station Santpoort-Noord aan de Santpoortse Dreef.

De tocht duurt tot ongeveer einde middag/begin avond.

Toegangskaart verplicht.

Kijker en eventueel extra eten/drinken meenemen. Denk om warme kleding.

Deelname uitsluitend na aanmelden bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

Voorjaar op Leyduin

Dinsdag 9 mei

Vertrek: 19.30 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Vogelenzang. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo van der Brugge, 023 5261584.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder

Zondag 14 mei

I.s.m. Vereniging Behoud de Hekslootpolder en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur, info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Denk om warme kleding.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Nachtegalenexcursie, Reinaldapark

Dinsdag 16 mei

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Zomervlaart, Prins Bernardlaan, Haarlem.

Duur: 2 uur. Kijker meenemen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Excursie Eetbare- en Geneeskrachtige Kruiden, Middenduin

Donderdag 1 juni

Vertrek: 07.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Mona Schön, 023 5264411.

~Water~

Themadag Gidsencursus, Molenplas - Schalkwijk

Zondag 4 juni

Van 11.00 tot 15.00 uur een veelheid aan activiteiten die alle beginnen bij de IVN-tent naast het restaurant aan de Molenplas. Voor nadere bijzonderheden zie het artikel *Malen, Pompen of Verzuipen* elders in deze Toorts.

Avondwandeling, Middenduin

Dinsdag 6 juni

Vertrek: 19.00 uur, ingang Duinlustweg, Overveen.

Duur: 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Leo v.d. Brugge, 023 5261584.

Excursie Zeedorpenlandschap, Zuidduinen Zandvoort

Dinsdag 13 juni

Grootste restant van een duingebied dat is verbonden met de eeuwenoude Zandvoortse zeedorpenecultuur. De karakteristieke zeedorpenvegetatie is hier rijk ontwikkeld.

Vertrek: 19.00 uur; vanaf parkeerwachtershuisje Ir. G. Friedhoffplein, Zandvoort zuidwest.

Duur: 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Erna Schreuder 023 5314647.

Midzomerwandeling Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 20 juni

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie Zeedorpenlandschap, Kostverlorenpark Zandvoort

Donderdag 22 juni

Duinterrein met interessante cultuurhistorie en rijke flora.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Quarles v. Uffordlaan 1, Zandvoort.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Excursie "Insecten rond de Meerwijkplas", Schalkwijk

Zondag 25 juni

Vertrek: 11.00 uur, Zuideinde Bernadottelaan.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

~Water~

Excursie/Kinderactiviteit, Veerplas en Oeverlanden

Zondag 2 juli

I.s.m. Stichting het Noordhollands Landschap, Recreatieschap Spaarnwoude en KNNV.

De excursie staat in het thema "Water Natuurlijk" en voert langs de Veerplas en door de Oeverlanden.

Duur: 1,5 uur. Trek waterdicht schoeisel aan.

De kinderen, leeftijd 4 t/m/ 10 jaar, gaan onder begeleiding waterdieretjes onderzoeken die ze zelf mogen vangen. Duur 1,5 uur. Ouders gaan niet mee. Voor de ouders is er een speciale 1,5 uur durende excursie. Aanvang activiteiten 11.00 uur, info-paneel bij de parkeerplaats van de Veerplas, Oude Weg (tegenover de PTT-toren, Waarderpolder, Haarlem).

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Erna Schreuder 023 5314647.

Avondexcursie natuurreservaat Eindhoven

Vrijdag 7 juli

Vertrek: 19.00 uur vanaf parkeerplaats bij middelbare school Sancta Maria

Eindhoven is een oud landgoed en het reservaat is een restant van de oorspronkelijke natte laagvlakte tussen Haarlem en de duinen.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Vlinderexcursie, Middenduin

Zondag 9 juli

I.s.m. KNNV Dagvlinderwerkgroep Zuid-Kennemerland en het Nationaal Park Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 11.00 uur, vanaf duincentrum "De Zandwaaier", ingang Zeeweg, schuin tegenover parkeerterrein Koevlak.

Duur: 2 uur. Bij slecht weer, regen, veel wind en geen zon wordt de excursie afgeblazen.

Deelname uitsluitend na aanmelding bij NPZK: 023 5411119.

Informatie: Cock Meijer, 023 5247437.

≈water≈

Beekwandeling op landgoed Leyduin

Dinsdag 11 juli

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

≈water≈

Libellendag Zuid-Kennemerland

Zondag 16 juli

Lezing en Publieksexcurie in Middenduin i.s.m. KNNV en LWZK.

Deze Libellendag start om 10.00 uur in de lezingzaal van het nieuwe Duincentrum "De Zandwaaier" van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, ingang Zeeweg (tegenover parkeerterrein Koevlak) met een dialezing over de te verwachten soorten libellen, die in deze tijd in Zuid-Kennemerland rondvliegen. Direct aansluitend op de lezing vindt er een excursie plaats in Middenduin. Duur lezing en excursie samen: 2,5 uur.

Om 14.00 uur wordt, weer beginnend bij "De Zandwaaier", ditzelfde programma herhaald.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023 5317756.

J. Hartog
Chopinlaan 27
2102 XK Heemstede

Natuur & Beheer in het Wandelbos Groenendaal

Donderdag 3 augustus

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Vruchten en Zaden op de landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Dinsdag 22 augustus

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede.

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

≈water≈

Excursie "Natte duinvalleien in het Kraansvlak"

Dinsdag 29 augustus

Vertrek: 19.00 uur vanaf het info-paneel aan de Zeeweg in Bloemendaal aan Zee

Duur: 2 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Ineke Bettink, 023 5254995.

Fietsexcursie Roofvogels, Spaarnwoude

Zondag 3 september

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Recreatieschap Spaarnwoude.

Vertrek: 11.00 uur vanaf Boerderij Zorgvrij, Genieweg, Velsen-Zuid.

Duur: ± 3 uur. Kijker aanbevolen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eric van Bakel, 023 5393507.

≈water≈

Excursie "Waterbeestjes" Hekslootpolder

Zondag 3 september

Vertrek: 13.00 uur, bij info-paneel hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Eikels, bessen en noten in Wandelbos Groenendaal

Dinsdag 5 september

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 18.30 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant.

Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

≈water≈

Activiteit in het teken van het thema "Water Natuurlijk",
het landelijk IVN-thema van 1998 t/m 2000.